

MONGES I PATRIMONI DEL MONESTIR DE SANTA MAGDALENA DE LA CIUTAT DE MALLORCA A MITJANS DEL SEGLE XIV

Albert Cassanyes Roig

Universitat de les Illes Balears

Resum: La història medieval del monestir de Santa Magdalena de Mallorca és bastant desconeguda a causa de l'escassetat de documents sobre aquest període. El present article pretén aportar noves dades sobre l'organització i el patrimoni del monestir de les monges penitents a mitjans del segle XIV a partir d'un llibre de protocols del notari Bernat d'Olives.

Paraules clau: Santa Magdalena, monestir, Ciutat de Mallorca, donacions.

Abstract: The medieval history of the monastery of Santa Magdalena in Majorca is quite unknown, because the documents about this historic period are scarce. This article tries to contribute new facts about the organization and the heritage of the monastery of the nuns of the Penance in the middle of the 14th century from a book of the notary Bernat d'Olives.

Key words: Santa Magdalena, monastery, Majorca, donation.

Rebut el 27 de maig. Acceptat el 29 d'octubre de 2014.

Abreviatures: ACM = Arxiu Capitular de Mallorca.

El monestir de Santa Magdalena de la ciutat de Mallorca¹ és una de les poques comunitats religioses femenines medievals que no compta amb un estudi en profunditat.² Aquesta tasca, a més, resulta especialment complicada per a l'Edat Mitjana, perquè bona part de la documentació es va perdre arran del desbordament de la Riera del 14 d'octubre de 1403 i, probablement, del posterior de 1444,³ de manera que la major part dels documents daten a partir del segle XV.

El present article pretén aportar algunes dades per a la història del monestir de Santa Magdalena de la ciutat de Mallorca en els anys immediatament anteriors a l'adopció de la Regla de Sant Pere, això és el 1349. La font fonamental serà un llibre manuscrit que es conserva a l'Arxiu Capitular de Mallorca, el títol complet del qual és *Liber Monialium dominarum Sancte Marie Magdalene. Anno MCCCXLI, XLII, III, IIII, V, VII. Bernat de Olives*.

Es tracta d'un llibre elaborat, segons el títol, pel notari Bernat d'Olives, del qual es conserva bona part dels protocols notariais en l'indicat Arxiu Capitular. La seva cronologia, segons el catàleg de Josep Miralles,⁴ abasta des del 1318 fins al 1348, el que implica, per tant, una carrera notarial de, com a mínim, trenta anys.⁵ El llibre font del present article, per tant, s'ha d'inscriure dins dels darrers deu anys coneguts de la carrera de Bernat d'Olives.⁶

Com pot resultar evident, la major part de les dades que aporten els instruments recollits en la font són de caràcter econòmic, de manera que és impossible obviar un apartat dedicat a aquest àmbit, un aspecte, per altra banda, fonamental i imprescindible per al coneixement de la comunitat monacal de Santa Magdalena.

Malgrat tot, a partir d'aquests instruments econòmics serà possible extreure informació d'altre tipus, si bé sempre de forma parcial. Per tant, no es podrà oferir una imatge sencera i contínua de la vida de les monges de Santa Magdalena, com seria desitjable, però qualsevol aportació sobre aquest tema podrà ajudar a complementar una estampa de cada vegada menys borrosa.

1 El seu estatus oficial és el de canònica.

2 Per a un breu estat de la qüestió, BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir de Santa Magdalena de la Ciutat de Mallorca (segles XIII-XV)", *BSAL*, 67, 2011, p. 84.

3 Gabriel Ensenyat, en estudiar el convent del Carme, indica que aquest va patir grans danys en motiu de la riuada. ENSENYAT PUJOL, G.: "Notes històriques sobre el convent del Carme (1450-1520)", a BARCELÓ CRESPI, M.; MOLL BLANES, I. (coord.): *Abadies, cartoixes, convents i monestirs. Aspectes demogràfics, socioeconòmics i culturals de les comunitats religioses (segles XIII al XIX)*, Palma, 2004, p. 47.

4 MIRALLES SBERT, J.: *Catálogo del Archivo Capitular de Mallorca*, III, Palma, 1943, p. 166-168.

5 Malgrat tot, el darrer llibre de protocols notariais de Bernat d'Olives abasta fins al 1351. ACM, *Protocolos de notaris públics*, 14.550, f. 4v.

6 Bernat d'Olives va ser l'autor també d'una sèrie d'anotacions sobre la Pesta Negra de 1348. BARCELÓ CRESPI, M.; ENSENYAT PUJOL, G.: "Les aportacions culturals de les Balears medievals", a DEYÀ BAUZÀ, M. (dir.): *Història de les Illes Balears. Volum II. L'època foral i la seva evolució (1230-1715)*, Barcelona, 2004, p. 233.

L'orde religiós de Santa Magdalena

Un dels principals problemes a l'hora d'abordar la història del monestir de Santa Magdalena és el desconeixement sobre la seva fundació. Aquest fet es veu dificultat per la constant vinculació, quan no confusió, entre el monestir i l'Hospital de Santa Maria Magdalena. De fet, les cròniques sobre això tendeixen a ser poc clares.

L'Hospital de Santa Maria Magdalena⁷ va ser el primer a fundar-se a la ciutat de Mallorca; de fet, sembla que els seus orígens es remunten a la immediata postconquesta cristiana, quan el comte Hug IV d'Empúries encarregà la seva erecció. Aquesta degué tenir lloc el 1231, malgrat que el comte d'Empúries morí l'any anterior a causa de l'epidèmia que s'escampà per Mallorca després de l'assalt.⁸ És Zaforteza Musoles qui aporta la solució a aquesta paradoxa assegurant que la fundació efectiva de l'hospital va ser duta a terme per Guillem de Torrella en compliment de la darrera voluntat del comte.⁹ En qualsevol cas, la butlla d'Innocenci IV de 14 d'abril de 1248 ja menciona l'existència de l'Hospital de Santa Maria Magdalena,¹⁰ que es mantingué fins al 1514, quan s'uní a l'Hospital General de Mallorca.¹¹

El monestir, per la seva banda, es degué fundar a principis del segle XIV,¹² ja que des d'aquest moment es tenen referències a l'existència d'una comunitat femenina en un cenobi dedicat a santa Maria Magdalena. Una de les notícies més antigues que es té és donada per Terrassa. Es tracta, concretament, d'un privilegi que autoritzava a demanar almoïna per al convent de les penedides de Mallorca; la data d'aquest document seria el 1309.¹³ Dos anys més tard, el 1311, el bisbe Guillem de Vilanova autoritzava la reina Esclarmunda de Mallorca a edificar una casa amb oratori per a dones penedides. També es coneix un document de 1324 pel qual el regent Felip de Mallorca ordenà una sèrie de pagaments per permetre la professió d'una monja en el monestir de Santa Magdalena.¹⁴ Tot plegat contradiu les tesis més tradicionals, que asseguraven que el monestir no fou fundat fins als anys trenta del segle XIV. Quadrado esmenta que l'Hospital de Santa Maria Magdalena, que fou fundat pel comte d'Empúries, compartí espai des del segle XIV amb

7 Per a un aprofundiment en la història d'aquesta institució, BARCELÓ CRESPI, M.: "Notes sobre l'hospital de Santa Magdalena de la Ciutat de Mallorca (segles XIII-XV)", a MUTGÉ I VIVES, J.; SALICRÚ I LLUCH, R.; VELA I AULESA, C.: *La corona catalanoaragonesa, l'Islam i el món mediterrani. Estudis d'història medieval en homenatge a la doctora Maria Teresa Ferrer i Mallol*, Barcelona, 2012, p. 47-55.

8 De fet, se sol dir que la ubicació de l'Hospital de Santa Maria Magdalena es correspon al lloc on morí o fou enterrat el comte Hug IV d'Empúries.

9 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 85.

10 XAMENA, P.; RIERA, F.: *Història de l'Església a Mallorca*, Palma, 1986, p. 47.

11 Murray, Pascual i Llabrés indiquen que l'Hospital de Santa Maria Magdalena s'integrà a l'Hospital General ja el 1456, quan es formà per la unió dels hospitals de Sant Antoni, Sant Andreu i Sant Esperit, si bé restaria obert fins al 1513. MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios de Mallorca. Historia, Arte y Cultura*, Palma, 1992, p. 123. En canvi, l'arxiduc Lluís Salvador afirma que l'hospital de Santa Magdalena que s'integrà a l'Hospital General fou el de Portopí. HABSBURGO-LORENA, L.S. de: *La ciudad de Palma*, Palma, 1984, p. 197.

12 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 86.

13 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 85.

14 MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 124.

unes religioses agustines.¹⁵ És semblant la notícia que en dóna Campaner, en indicar que la fundació del monestir tindria lloc cap al 1332 i que aquest es degué ubicar “*junto al hospital de Santa Magdalena*”,¹⁶ sense que això impliqui, en cap cas, que compartissin espai, com sí succeïa en Quadrado;¹⁷ malgrat tot, Campaner es feia també ressò de la construcció total o parcial d'un nou edifici que servís com a monestir de les monges de Santa Magdalena.¹⁸ Zaforteza Musoles, finalment, també dóna la data de 1332 com a moment fundacional del monestir, posterior, en tot cas, a l'Hospital de Santa Magdalena.¹⁹ Per tant, la major part dels erudits que havien abordat la qüestió del moment fundacional del monestir de Santa Magdalena, independentment de la seva ubicació, tendien a situar-la cap al primer terç del segle XIV, si bé els historiadors més recents, arran de noves evidències, coincideixen en què ja existia des de principis del mateix segle, sense que es pugui determinar la data exacta de la seva erecció.

En qualsevol cas, es desconeix a quin orde²⁰ pertanyien les monges de Santa Magdalena durant gairebé cinquanta anys, des del moment de la seva fundació fins al 1349. La documentació se sol referir a elles com a “*dominarum penitentiae Sancte Marie Magdalene*”²¹ o “*dominarum Sancte Marie Magdalene ordinis de penitentia*”.²² És a dir, les monges apareixen com a pertanyents a l'orde de penitència.²³ A aquest mateix caràcter penitencial faria referència el papa Climent VI el 1349. Per tot plegat, Quadrado conclou que es tractava d'una comunitat de “*pecadoras convertidas*”,²⁴ i fonamenta la seva deducció tant en la titular del convent (santa Maria Magdalena) com pel fet que el papa Climent VI es referís a elles com a “penitents”.²⁵ Zaforteza Musoles també es refereix a les religioses amb el qualificatiu de “*arrepentidas*”,²⁶ de la mateixa manera que molts

15 PIFERRER, P.; QUADRADO, J.M.: *España, sus monumentos y artes, su naturaleza e historia. Islas Baleares*, Palma, 2004, p. 818.

16 CAMPANER Y FUERTES, Á.: *Cronicón Mayoricense*, Palma, 2007, p. 45.

17 Murray, Pascual i Llabrés afirmen que la documentació demostra clarament que el monestir i l'hospital, tot i estar situats molt a prop, eren dues institucions independents. De fet, ubiquen l'hospital en un solar que degué estar a l'actual plaça de Santa Magdalena, davant per davant del monestir. MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 123. Es vegi també l'estudi urbanístic que es fa a BARCELÓ CRESPI, M.; ROSSELLÓ BORDOY, G.: *La ciudad de Mallorca. La vida cotidiana en una ciudad mediterránea medieval*, Palma, 2006, p. 326-327.

18 BARCELÓ CRESPI, M.: “Apunts sobre el monestir...”, p. 85.

19 ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca. Estudio histórico-toponímico*, V, Palma, 1988, p. 247.

20 El Concili IV del Laterà (1215) havia prohibit la creació de noves regles religioses, el que implicava, per tant, que qualsevol nova fundació havia d'adoptar una de les ja existents. BORDOY, M.J.: “Les Ordinacions del bisbe Rocamora (1649). Un reglament de convivència conventual”, a BARCELÓ CRESPI, M.; MOLL BLANES, I. (coord.): *Abadies, cartoixes...*, p. 87.

21 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 1v.

22 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 6v.

23 Es tracta d'una denominació comuna, perquè també es troba en un document de 1336 referint-se a les monges terceroles del futur monestir de Santa Elisabet. ESTELRICH I COSTA, J.: “Microtoponímia d'un monestir. El monestir de Santa Elisabet de monges jerònimes de Ciutat de Mallorca”, *BSAL*, 56, 2000, p. 407.

24 Eufemisme per referir-se a prostitutes redimides.

25 PIFERRER, P.; QUADRADO, J.M.: *España, sus monumentos...*, p. 848-849.

26 ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca...*, V, p. 247.

d'altres autors.²⁷ Xamena i Riera, finalment, també es fan ressò de les notícies referents a l'existència d'una "casa o convent de monges" de penitència o repenedides,²⁸ però sense esmentar cap orde concret.²⁹ Únicament en un cas les monges es refereixen a elles mateixes com a "*monasterium magdalenas*",³⁰ però sense que això impliqui la pertinença a un orde monàstic específic.

Així mateix, també cal destacar el fet que Quadrado mencionés que les monges que entraren a conuiu amb els malalts de l'Hospital de Santa Maria Magdalena eren "*religiosas agustinas*";³¹ segurament, aquest autor atorgà a les primeres monges l'orde agustiniana adoptat per les monges de Santa Magdalena cap a finals del segle XIV i que conservaven (i encara mantenen) en el moment en què escrigué l'autor.

Sigui com sigui, sembla que el 1349 es va produir un important canvi al monestir. Aquest any, el papa Climent VI va concedir a les monges de Santa Magdalena que prenguessin la Regla o Hàbit de Sant Pere, una modificació de caràcter molt general de la regla agustiniana.³² El nou cenobi, però, conservaria el patronatge de l'antiga titular de la casa de penedides, santa Maria Magdalena. A més, l'antiga superiora de les monges, sor Maria Massot, esdevingué la primera prioressa de la nova comunitat. L'adopció de la Regla de Sant Pere sembla que va ser un tràmit establert pel papa per procedir a ordenar el panorama dels ordes religiosos,³³ ja que feia gairebé mig segle que les monges de Santa Magdalena vivien en comunitat sense que es conegui l'adscripció a un orde concret. En qualsevol cas, el nou monestir de la Regla de Sant Pere degué gaudir de bona fama, perquè el 1368 el rei Pere el Cerimoniós demanà al bisbe Antoni Galiana que li enviés dues monges del monestir de Santa Magdalena perquè guessin una nova comunitat de penedides a Barcelona.³⁴ De fet, en demanava una de concreta, sor Vallfogona, de la qual deia tenir bones referències.³⁵

27 Dos altres exemples són CAMPANER Y FUERTES, À.: *Cronicón Mayoricense...*, p. 45, i MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 123.

28 Si bé en un principi el monestir de Santa Magdalena podia acollir dones penedides, és molt probable que prest abandonés aquesta pràctica. El mateix succeí en el convent de penedides de Barcelona.

29 XAMENA, P.; RIERA, F.: *Història de l'Església...*, p. 98.

30 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 5r.

31 PIFERRER, P.; QUADRADO, J.M.: *España, sus monumentos...*, p. 818.

32 XAMENA, P.; RIERA, F.: *Història de l'Església...*, p. 98.

33 MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 125. Ara bé, la documentació es refereix a les monges de Santa Magdalena com a "*moniales*", fet que, segons l'historiador de l'Església Georg Schwaiger, implica que havien realitzat els vots i que vivien segons la forma monàstica. SCHWAIGER, G.: *La vida religiosa de la A a la Z*, Madrid, 1998, p. 103.

34 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 88-89. La creació del monestir de Santa Magdalena de Barcelona havia estat aprovada el 1365 pel Consell de Cent. Si bé inicialment no pertanyien a cap orde concret, el 1371 adoptaren la regla agustiniana.

35 BARCELÓ CRESPI, M.; ROSSELLÓ BORDOY, G.: *La Ciudad de Mallorca...*, p. 330.

A finals del segle XIV,³⁶ les monges abandonaren la Regla de Sant Pere per adoptar la de sant Agustí,³⁷ i esdevingueren monges canongesses agustines, regla que mantenen encara en l'actualitat. En aquesta ocasió, el canvi de regla monàstica vindria imposat per la conveniència de regir-se segons una regla que hagués estat aprovada canònicament.³⁸

Les monges de Santa Magdalena

És difícil establir el nombre de monges que residien en el monestir de Santa Magdalena, però aquest degué rondar la quarantena. Cap al 1311, poc després de la seva fundació, hi degueren viure entre 42 i 47 monges, que es degueren reduir a 41-45 cap al 1323.³⁹ A l'època del llibre de Bernat d'Olives, més tardana, el nombre de religioses devia ser, més o menys, al voltant de la trentena, seguint la tendència indicada, si bé és possible que la consolidació del monestir suposés un increment del nombre de monges.

La comunitat monàstica era encapçalada per sor Maria Massot,⁴⁰ que sol aparèixer referida com a *ministra monasterii dominarum penitentie Sancte Marie Magdalene Civitatis Maioricarum*. Cal indicar que tant Álvaro Campaner⁴¹ com Diego Zaforteza Musoles⁴² consideraven que sor Maria Massot fou la primera ministra del monestir de Santa Magdalena, que, com s'ha indicat anteriorment, feien fundat cap a 1332. En qüestió terminològica, sor Maria Massot apareix sempre esmentada a la documentació com a ministra; sols Zaforteza Musoles li concedeix el títol de "priora", i sempre només amb posterioritat a l'adopció per part del monestir de la Regla de Sant Pere.⁴³

La direcció de sor Maria Massot era auxiliada per un col·lectiu de tretze monges del mateix monestir i que, molt sovint, signen a continuació de la ministra en els actes i documents més importants, a manera de ratificació.⁴⁴ Aquest col·lectiu sol aparèixer mencionat com a "*conventus*", si bé les seves membres, de forma individual, poden rebre la denominació de "*conventualium*".⁴⁵ Aquest fet ha permès conèixer els membres del denominat *conventus*

36 Si bé és acceptat que les monges de Santa Magdalena adoptaren la regla agustiniana a finals del segle XIV, l'arxiduc Lluís Salvador afirma que això no succeí fins després del Concili de Trento. HABSBURGO-LORENA, L.S. de: *La ciudad de Palma*, p. 220.

37 El 1388, les monges del Puig de Pollença també esdevingueren canongesses agustines. Aquestes monges també havien adoptat la regla de Sant Pere en el moment de la constitució del monestir el 1371. XAMENA, P.; RIERA, F.: *Història de l'Església...*, p. 98. Malgrat tot, els orígens del monestir pollencí no eren penitencials, com sí que ho eren els de les monges de Santa Magdalena.

38 MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 125.

39 MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 124.

40 Maria Massot morí la nit de Nadal de 1363. Es conserva la làpida del seu sepulcre. MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 130.

41 CAMPANER Y FUERTES, Á.: *Cronicón Mayoricense...*, p. 45.

42 ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca...*, V, p. 247.

43 ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca...*, V, p. 247.

44 No són testimonis, perquè aquests apareixen sempre esmentats a part, al final de cada instrument.

45 No es pot considerar que el *conventus* sigui el capítol, perquè aquest, com en la resta d'ordes, hauria d'integrar totes les monges del monestir. El fet que les monges del *conventus* sempre siguin tretze, juntament a què algunes hi apareguin de forma intermitent, condueix a pensar que es tracta del consell assessor de la ministra, similar a les "discretas" que podia haver-hi en els monestirs de monges clarisses. SASTRE BARCELÓ, J.C.: *Espiritualitat i*

en els anys immediatament anteriors a l'adopció de la Regla de Sant Pere, fet que va tenir lloc, com ja s'ha comentat, el 1349.

El primer instrument del *Liber Monialium dominarum Sancte Marie Magdalene*, datat el setembre de 1341, ja presenta el nom de les tretze monges que formaven el *conventus* en aquella ocasió, perquè el signaven juntament amb sor Maria Massot, la seva ministra. Així doncs, el col·lectiu era integrat per sor Maria Trasella, sor Guillemona Romanyà, sor Maciana Escrivà, sor Maciana Conesa, sor Bartomeva Geli, sor Maciana Bonamassip, sor Llorença Marí, sor Jaumeta Aguornes, sor Caterina Ros, sor Elisenda Peris, sor Francisca Auleguer,⁴⁶ sor Cilve Roure i sor Lluqueta Ramon.⁴⁷

Només tres mesos més tard, en un document datat el 19 de desembre de 1341, es torna a esmentar el *conventus* del monestir, compost igualment per tretze monges. En aquesta ocasió, i malgrat el breu període temporal transcorregut entre ambdós documents, hi havia hagut alguns canvis, perquè el *conventus* a finals de 1341 era integrat per sor Guillemona Romanyà, sor Elisenda Peris, sor Andriola Anguxol, sor Francisca Auleguer, sor Maciana Bonamassip, sor Maciana Conesa, sor Miquela Martí, sor Berenguera Fuster, sor Gràcia Llopis, sor Llorença Marí, sor Maria Trasella, sor Saura Mates i sor Francisca Cortona.⁴⁸ Així doncs, respecte del *conventus* precedent, sols hi resten set monges, a part de la ministra, que continua essent sor Maria Massot.

Un tercer llistat de les monges que formaven el *conventus* es pot trobar en un document datat el 23 d'octubre de 1343, on les tretze monges signen, juntament amb sor Maria Massot, l'acceptació del dot per la professió d'una nova monja. El *conventus* estava integrat per sor Andriola Anguxol, sor Gràcia Llopis, sor Maciana Massip, sor Bartomeva Geli, sor Agnès Massuca, sor Francisca Cortona, sor Caterina Ullària, sor Guillemona Romanyà, sor Caterina Ros, sor Francisca Auleguer, sor Llorença Marí, sor Maciana Conesa i sor Maria Morela.⁴⁹

L'any 1345 també es troba una relació de les monges integrants del *conventus*, concretament en un document datat el 7 de novembre. A més de la signatura de la ministra Maria Massot, hi apareixen també les de les tretze monges, que eren sor Agnès Massuca, sor Maria Trasella, sor Maciana Conesa, sor Andriola Anguxol, sor Joana Sapera, sor Saurina Bonany, sor Berenguera Fuster, sor Saurina Mates, sor Cilve Thomeria, sor Llorença Marí, sor Guillemona Romanyà, sor Francisca Auleguer i sor Bartomeva Geli.⁵⁰

vida quotidiana al Monestir de Santa Clara. Ciutat de Mallorca. Segles XIII-XV, Palma, 2006, p. 66-67. Una menció a aquesta funció consultiva és "[...] *conventualium dicti monasterii, que hoc, de et cum consilio nostro, facta, laudamus et firmamus*". ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 2v.

46 És possible que es tracti de la mateixa sor Auleguera que el 1340 rebé permís per traslladar-se a Menorca i Eivissa per recaptar almoines. MURRAY, D.G.; PASCUAL, A.; LLABRÉS, J.: *Conventos y monasterios...*, p. 125.

47 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 1r.

48 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 2v.

49 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 4v-5r.

50 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 9r.

Sense tenir en compte sor Maria Massot, que exercí de ministra durant tot el període estudiat, hi ha cinc monges que apareixen en totes les relacions de membres del *conventus* durant els quatre anys que abasten entre el primer (1341) i el darrer (1345) document en què aquest apareix. Concretament, es tracta de Francisca Auleguer, Maciana Conesa, Llorença Marí, Guillemona Romanyà i Maria Trasella. Per la seva banda, vuit monges només són esmentades en un d'aquests documents, mentre les deu restants apareixen entre dues i tres vegades. Es pot descartar que les monges que integraven el *conventus* en formessin part fins a la seva mort, perquè es troba el cas de sor Bartomeva Geli, que és esmentada en el primer document, de setembre de 1341, i en els de 1343 i 1345, però no en el de desembre de 1341. Aquesta absència en el segon document implica que sor Bartomeva Geli degué abandonar el *conventus* cap a finals de 1341, però que degué tornar a formar-ne part posteriorment. Similar és el cas de sor Berenguera Fuster i de sor Saura Mates, que són esmentades en el segon document de 1341 i en el de 1345, però no en el de 1343, o el de sor Caterina Ros, que formà part integrant dels *conventi* de setembre de 1341 i de 1343.

El patrimoni del monestir de Santa Magdalena

Malgrat la seva funció bàsicament espiritual, els monestirs necessitaven d'uns mínims econòmics que en garantis la seva subsistència, i Santa Magdalena no va ser-ne una excepció. Si bé el monestir no aconseguí el prestigi d'altres comunitats religioses mallorquines, com les clarisses, comptà amb un patrimoni que, tot i no ser especialment elevat, sí que sembla que fou constant durant el període estudiat. Així doncs, els diversos instruments de Bernat d'Olives presenten ingressos de béns mobles i immobles al monestir, i això suposa un augment progressiu, però lent, del patrimoni de la comunitat monàstica, sense que això impliqués l'abandó d'una situació precària que es mantindria durant segles.⁵¹

Una de les principals formes d'increment patrimonial del monestir de Santa Magdalena eren els ingressos de noves monges a la comunitat. La professió solemne, el moment en què l'aspirant es comprometia amb el monestir, era només la culminació de tot un procés que passava per un seguit de fases: postulació, noviciat, vots temporals i, finalment, l'esmentada professió. Aquesta tenia lloc en un acte en el qual, a més de la comunitat monàstica, hi participava també la família de la nova monja.⁵² La professió anava acompanyada del pagament d'un dot, freqüentment monetari o en forma de censals o en espècie.⁵³ L'objectiu, en tot cas, era garantir el manteniment de la nova monja, ja des del seu noviciat, i la subsistència de la comunitat.⁵⁴ Cal indicar que, freqüentment, les quantitats que es pagaven en concepte de dot depenien de la riquesa de la família de la professa i del seu nivell social. A diferència d'altres monestirs de la ciutat, com Santa Clara,⁵⁵ les monges de Santa Magdalena provenien de famílies més aviat humils, però

51 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 89-93.

52 PUIG ARGENTE, C.: "Tres cartes de professió de clarisses de Palma: sor Maria Ignàsia Fuster, sor Francisca Despuig i sor Maria Lluïsa Rosselló", a BARCELÓ CRESPI, M.; MOLL BLANES, I. (coord.): *Abadies, cartoixes...*, p. 99.

53 CRUZ PÉREZ, E.: "Notes per a l'estudi de les bases econòmiques del convent de Santa Clara als segles XV i XVI", a BARCELÓ CRESPI, M.; MOLL BLANES, I. (coord.): *Abadies, cartoixes...*, p. 363.

54 Aquest subsidi per a la pobresa del monestir també es pagava en altres cenobis, com el de Santa Clara. SASTRE BARCELÓ, J.C.: *Espiritualitat i vida quotidiana...*, p. 77.

55 CRUZ PÉREZ, E.: "Notes per a l'estudi...", p. 369.

aquest fet no els impedí abonar dots més o menys abundants per al seu manteniment.

La primera professió d'una monja de la qual es té constància durant el període estudiat data de 3 d'octubre de 1341, i es tracta de Caterina, filla de Pere Vallfogona.⁵⁶ Aquest ingrés s'acompanyà per la donació de quaranta lliures en metàl·lic i de quatre quarteres de forment bo, nou i ja net, que Pere Vallfogona entregà a sor Maria Massot i a tot el monestir de Santa Magdalena, i que serien pagadores anualment el dia de la festa de sant Pere i sant Feliu, el primer dia d'agost. L'objectiu d'aquesta donació, com en la resta de dots de professes, era assegurar la subsistència de la nova monja i donar subsidi a la pobresa del monestir. Malgrat tot, el pagament d'aquestes quantitats seria complicat, perquè sembla que Pere Vallfogona tenia problemes econòmics. Per aquest motiu, presentà dos fiadors, Guillem Rovira i Llorenç Vallfogona, i, d'aquesta manera, possibilità la professió de la seva filla Caterina.⁵⁷ Cal indicar que aquesta pràctica no devia ser infreqüent, perquè el de Pere Vallfogona no és l'únic cas d'aquest tipus que es documenta: el 23 d'octubre de 1343, Blanca prometé per a la professió de la seva filla Francisca el pagament d'un dot de cent lliures, que hauria de ser abonat en el termini de cinc anys; Blanca designà el seu fill Bernat de Manso fiador d'aquest deute.⁵⁸

El 9 de març de 1345, Alfons Gasull, de Muro, va fer donació al monestir de Santa Magdalena de trenta quarteres de forment censal que haurien de ser pagades cada any per sant Pere i sant Feliu en el mes d'agost. Aquest censal en espècie s'havia d'extreure de l'alqueria que tenia en emfiteusi Pere Puig, i que pertanyia a l'alqueria⁵⁹ de Castellet.⁶⁰ Aquesta elevada quantitat de cereal s'explicava perquè havia de servir per al sosteniment de dues noves monges: Andreva, filla d'Alfons Gasull, i Sibila, que era filla d'un tal Miquel. Però l'element més destacable de la professió d'Andreva és que va anar acompanyada per l'ingrés en el monestir d'una esclava⁶¹ batiada amb el nom d'Elisenda.⁶² Aquesta esclava hauria de servir Andreva; després de la mort de la monja, Elisenda quedaria lliure.⁶³

El 7 de novembre de 1345, el ciutadà Arnau Amat realitzà una donació al monestir de Santa Magdalena arran de la professió de la seva filla Agnès. De fet, Arnau Amat indica que fa la donació en nom de la nova monja i que l'ofereix a Déu, a la Verge i a tots els

56 És molt probable que aquesta Caterina Vallfogona fos la monja que Pere *el Cerimoniós* demanà per fundar el monestir de Barcelona. En la carta del monarca no apareix el nom de pila de la religiosa.

57 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 1v-2r.

58 A part, també abonaria anualment, el dia de sant Pere i sant Feliu del mes d'agost, sis quarteres de blat, ja porgat, que seria transportat al monestir a expenses de la pròpia Blanca i de les seves filles. ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 4r-5r.

59 S'utilitza indistintament el terme alqueria per referir-se tant a la terra de Pere Puig com a la possessió a la qual corresponia.

60 Es tracta de la possessió del mateix nom ubicada en el terme de Santa Margalida, perquè s'indica que confrontava amb la cavalleria de Tanca, que també ha conservat el nom fins a l'actualitat.

61 També es documenta l'ingrés d'una esclava junt amb una monja professa en el monestir de Santa Clara el 1350. SASTRE BARCELÓ, J.C.: *Espiritualitat i vida quotidiana...*, p. 82-83.

62 Elisenda era també el nom de l'esposa d'Alfons i de la mare d'Andreva. La documentació es refereix a l'esclava en tot moment amb el terme "*babtizata*".

63 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 10r-11r.

sants en remissió dels pecats propis, dels de la seva filla Agnès, dels seus pares i dels seus benefactors. La donació simple i *inter vivos*, perpètua en el temps, constava de seixanta lliures i vint sous, tots ells moneda mallorquina, a més d'un censal anual de set morabatins i mig, pagat en diversos dies (sant Vicenç màrtir, santa Maria de febrer i Pasqua), que es cobrava sobre unes cases.⁶⁴ L'objectiu final d'aquesta donació era el subsidi de la pobresa del monestir i el manteniment de la seva filla Agnès; de fet, en constituïa el dot. En qualsevol cas, s'explicitava que, a la mort de la monja, el cens revertiria al monestir.⁶⁵ El mateix dia de la donació, Arnau Amat promogué un segon instrument pel qual es comprometia, mitjançant les habituals fórmules protocol·làries, a no moure plet ni controvèrsia contra el monestir en motiu del cens de set morabatins i mig que acabava de cedir.⁶⁶

El 9 de març de 1341, una tal Blanca va fer donació *inter vivos* de cinc quarteres de forment, censal que li pagava anualment l'inquer Labià de Clarà.⁶⁷ Aquest censal, que Blanca havia comprat directament al dit Labià de Clarà per 35 lliures el 1336, s'extreia d'una parcel·la de terra, sembrada de vinya i figueres, que tenia l'esmentat Labià, i es pagava anualment el dia de la festa de sant Pere i sant Feliu del mes d'agost.⁶⁸ L'objectiu d'aquesta donació, a més dels motius pietosos que, sense cap dubte, hi figuraven, era col·laborar en el subsidi de la pobresa del monestir i pel manteniment de sor Caterina, néta de Blanca,⁶⁹ que acabava de professar en el monestir.⁷⁰ Sigui com sigui, el censal de cinc quarteres de forment era objecte d'un litigi entre Blanca i Guillem de Clarà, fill de Labià, i Guillemó, fill del primer; a partir de la donació, les monges de Santa Magdalena prengueren el lloc de Blanca en el procés judicial. En qualsevol cas, tres anys després de la donació de Blanca, el monestir optà per arribar a una solució pactada del litigi contra Guillem de Clarà. El 31 de juliol de 1344, sor Maria Massot venia i retornava el censal de cinc quarteres de forment a Guillem de Clarà, que l'adquiria al preu de trenta-cinc lliures, el mateix que havia pagat Blanca a son pare.⁷¹

El monestir de Santa Magdalena també rebé donacions de censos que no estaven vinculats a les professions de les monges, sinó que eren cedits per raons bàsicament pietoses. En la majoria de casos, aquestes donacions eren realitzades a sor Maria Massot, ministra del monestir, que les rebia en nom propi i de tota la comunitat de monges magdalenes. Malgrat tot, es coneix un cas en què la donació és acceptada per

64 No s'indiquen els límits de les cases, sinó que s'apel·la a "*instrumentis antiquis*". ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 8v.

65 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 8r-9r.

66 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 9v.

67 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 3r-v. Blanca aprofità el document per fixar la donació d'una quartera de blat censal després de la seva mort.

68 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 7r.

69 "[...] *Caterine, neptis sue sive neta, que monialis est dicti monaterij*". ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 7r.

70 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 3r-v.

71 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 6v-7v.

dues monges, sor Francisca Aulaguer i sor Joana Muntanyà. Evidentment, es tracta d'un fet puntual i completament excepcional.⁷²

El 23 d'octubre de 1343, els ciutadans Bernat Osona i Elisenda, la seva muller, feren una doble donació a les monges de Santa Magdalena. En primer lloc, abonaren 18 lliures en metàl·lic. En segon lloc, cediren al monestir un cens de 40 sous que una tal Blanca els havia de fer anualment el dia de sant Miquel. Malgrat tot, Bernat Osona i Elisenda havien iniciat un procés judicial contra Blanca per exigir-li el pagament dels 40 sous; arran de la donació al monestir, les monges prendrien el lloc dels dos donants en el procés.⁷³ Aquest mateix fenomen es produí amb la donació de 13 d'agost de 1345, per la qual el ciutadà Nicolau de Manso cedia a sor Maria Massot, en condició de ministra del monestir, un cens de 90 lliures, moneda de Mallorca, que li feien els jurats de la ciutat i del regne. De la mateixa manera que el cens de Bernat Osona i Elisenda, aquest nou cens no seria fàcil de cobrar, perquè era objecte d'un procés judicial en el qual el monestir prendria el lloc de Nicolau de Manso.⁷⁴

A més dels individus particulars, els monarques també podien ajudar a augmentar el patrimoni monacal mitjançant la realització de donacions. Diego Zaforteza Musoles esmenta que el 1345 el rei Pere el Cerimoniós cedí al monestir de Santa Magdalena dues cases que havien estat confiscades a Pere de Puigdorfila,⁷⁵ residències que permeteren a les monges engrandir el seu cenobi.⁷⁶ Per altra banda, segons Quadrado, el 1373 el mateix monarca concedí un cens de 67 quarteres de blat al monestir.⁷⁷ Aquestes donacions per part del Cerimoniós no resulten estranyes, i menys si es té en compte l'atenció que dedicava a les monges de Santa Magdalena, com s'ha indicat anteriorment.

Les donacions de béns immobles, bàsicament terres i cases, varen ser molt menys nombroses que les de censos i diners en metàl·lic. Malgrat tot, ja s'ha esmentat com Pere el Cerimoniós cedí a les monges unes cases confiscades per engrandir el seu monestir. També es té constància d'una donació de cases per part d'una particular. El 15 de juny de 1347, Blanca, filla de Bonanat Mercadal, realitzà una donació *inter vivos* moguda per l'amor a Déu, la pietat i l'obra de les monges de Santa Magdalena. Aquesta donació consistí en unes cases situades a la parròquia de Sant Miquel, a prop de la porta Plegadissa, i d'una altra sèrie de béns immobles, tots ells ocupats per persones que abonaven censos anuals.⁷⁸ D'aquesta manera, el monestir passava a posseir nombrosos habitatges dins la ciutat de Mallorca. Ara bé, aprofitant el mateix instrument de donació,

72 En el document apareix el nom de sor Maria Massot, però hi és ratllat. Aquest fet demostra l'excepcionalitat de l'acceptació de la donació per part de les dues monges, perquè el notari ja tendia a posar directament el nom de la ministra. ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 5r.

73 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 5r-v.

74 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 8r.

75 Pere de Puigdorfila havia donat suport a la causa de Jaume III contra el rei Pere. De fet, Campaner indica que havia estat empresonat el 1344 i executat l'any següent. CAMPANER Y FUERTES, Á.: *Cronicón Mayoricense*, p. 57-58.

76 ZAFORTEZA MUSOLES, D.: *La ciudad de Mallorca...*, V, p. 247.

77 PIFERRER, P.; QUADRADO, J. M.: *España, sus monumentos...*, p. 818.

78 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 11r-12r.

Blanca Mercadal establí que, després de la seva defunció, es repartís anualment el dia de Tots Sants una quartera de blat damunt la seva tomba.⁷⁹

Si bé les donacions foren la principal forma d'increment patrimonial, les monges de Santa Magdalena no es limitaven a rebre-les, ja fossin en moneda, censals, béns mobles o immobles, sinó que també podien comprar-ne. Va ser el cas de l'adquisició d'unes cases a Agnès, muller de Guillem Massot, i a la seva filla Cília, menor d'edat. Mitjançant un instrument datat el 12 de novembre de 1343, les dues dones venien de forma lliure i no coaccionada a sor Maria Massot una casa situada a la parròquia de Sant Jaume, davant el monestir de Santa Magdalena, i que confrontava per dues parts amb el carrer, mentre les altres dues afrontaven amb les cases de Bernat Cendra i de na Boveta. El preu de la transacció va ser de tretze lliures, que va pagar sor Andriola en nom de la ministra.⁸⁰ Però el monestir no només adquirí béns immobles, sinó també censos, com el que compraren a Andreeva, muller de Pere Carbó, el 13 de juliol de 1344.⁸¹

Però el patrimoni econòmic de les monges podia donar lloc a molts de maldecaps, de manera que aquestes podien optar per alienar una part dels seus béns per estalviar-se les disputes i els plets judicials. Ja s'ha vist com aquest va ser el cas del censal que Blanca havia donat al monestir de Santa Magdalena en el moment de la professió de la seva néta, i que havia estat retornat a Guillem de Clarà en virtut d'un pacte encaminat, precisament, a posar fi a un procés judicial.⁸² El mateix va succeir en un procés judicial que el monestir mantenia contra Ramon Porcell d'Andratx i el ciutadà de Mallorca Berenguer Font i la seva esposa Miquela per un cens de noranta-sis lliures. Les monges optaren per vendre el cens en disputa al ciutadà Guillem de Manleu per la quantitat que havia ocasionat el plet (noranta-sis lliures), per la qual cosa el monestir abandonava el litigi i el dit Manleu ocupà el seu lloc.⁸³

La procuració del monestir

Com s'ha vist en l'apartat anterior, les monges de Santa Magdalena varen ser beneficiàries de nombroses donacions. En moltes d'aquestes, però, les monges haurien de prendre el lloc del donant en un plet ja iniciat, mentre en d'altres seria el mateix monestir el que hauria de moure una causa judicial. Per tant, els béns temporals varen ser, sense cap mena de dubte, una càrrega a la qual hagueren de fer front les monges. Per aquest motiu, les monges, com en molts d'altres monestirs femenins, procediren a nomenar un procurador laic que evités, com diu Sastre Barceló, la "terrenalització" de la tasca de la superiora.⁸⁴ Aquest procurador s'hauria d'encarregar de totes les causes en què prengué part el monestir. Així doncs, el 12 de setembre de 1341, sor Maria Massot, en nom de tot el monestir, constituïa Bernat Riba procurador de Santa Magdalena, amb la tasca de defensar la institució monacal en qualsevol judici, tant eclesiàstic com

⁷⁹ El mateix dia de la donació de les cases, Blanca també cedí dotze lliures en metàl·lic a les monges de Santa Magdalena. ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 12r.

⁸⁰ ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 5v-6r.

⁸¹ ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 6v.

⁸² ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 6v-7v.

⁸³ ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 2r-v.

⁸⁴ SASTRE BARCELÓ, J.C.: *Espiritualitat i vida quotidiana...*, p. 150-151.

secular. Cal destacar que les monges li cedien tota la potestat, en el sentit que Bernat Riba no es limitaria a defensar el monestir davant les causes, sinó que també tenia la capacitat d'iniciar plets, de presentar proves o d'apel·lar les sentències, entre moltes altres funcions.⁸⁵

En qualsevol cas, no només el monestir podia tenir un procurador, sinó que les mateixes monges, de forma individual, també podien comptar amb un representant judicial. Es documenta un cas el 1342, en el qual sor Blanca designa Bernat Riba, procurador del monestir des de l'any anterior, el seu advocat.⁸⁶

Si bé els documents només parlen dels procuradors a partir de les seves funcions judicials, els ordes femenins també comptaven amb aquestes figures per a l'administració econòmica de les seves temporalitats.⁸⁷ El monestir de Santa Magdalena, tot i la seva humilitat i pobresa, va rebre nombroses donacions, especialment de censos, com ja s'ha indicat. Tot plegat suposà la necessitat d'administrar aquestes donacions i, sobretot, de garantir el cobrament puntual dels diversos censals a què tenien dret, perquè constituïen la base de la subsistència tant de les monges en nom de les quals s'havien entregat com de la mateixa comunitat monàstica en general. Aquesta tasca, per tant, seria encomanada també als procuradors, com varen fer altres ordes religiosos femenins. Ara bé, no es pot descartar que les monges, especialment la ministra sor Maria Massot, també participessin activament en la gestió del patrimoni econòmic del monestir. De fet, ja s'ha indicat com la ministra i el convent realitzen la venda de censals (per exemple, a Guillem de Clarà) sense que hi aparegui de forma explícita cap intervenció d'un procurador masculí.

Conclusions

El present article ha pretès presentar algunes noves aportacions respecte a la història del monestir de Santa Magdalena a mitjans del segle XIV, això és els seus primers anys d'existència. L'estudi d'aquest cenobi a l'Edat Mitjana resulta molt complicada a causa de la poca documentació existent, perquè una bona part degué desaparèixer en el desbordament del torrent de la Riera el 14 d'octubre de 1403;⁸⁸ de fet, el pergami més antic que es conserva a l'arxiu del monestir de Santa Magdalena és del 1418.⁸⁹ Tot plegat, provoca que les aportacions sobre els segles medievals, especialment del XIV, siguin fragmentàries i que no permetin una construcció contínua dels esdeveniments. Malgrat tot, és necessari procedir a l'estudi dels primers anys de la comunitat monàstica de Sant Magdalena i intentar extreure'n algunes conclusions, ni que siguin provisionals.

Una de les principals dificultats respecte de l'estudi del monestir de Santa Magdalena és el desconeixement que se'n té d'aspectes tan fonamentals com la mateixa data de fundació de la comunitat o, fins i tot, del lloc on s'establiren les primeres monges. Per a la data, les

85 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 1r.

86 ACM, Protocols de notaris públics, 14.548, f. 3v-4r.

87 Més correctament, un procurador sols es referiria a la persona que representa legalment a una altra. En canvi, l'administrador econòmic rebria el nom d'econom. Tot i això, era freqüent que les dues tasques recaiguessin sobre una mateixa persona. CRUZ PÉREZ, E.: "Notes per a l'estudi...", p. 366-367.

88 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 84.

89 ROSSELLÓ LLITERAS, J.: "Los pergaminos del monasterio de Santa María Magdalena de Palma de Mallorca", *Fontes Rerum Balearium*, III, 1980, p. 339.

primeres evidències, esmentades per la crònica de Terrassa del 1775, són de 1309. Per tant, és lícit considerar que la fundació tingué lloc ja en els primers anys del segle XIV, com conclou Barceló en la darrera aportació a la qüestió.⁹⁰ Aquests orígens a principis del segle, per la seva banda, contradiuen també les consideracions d'altres erudits, com Quadrado o Zaforteza, que situaven la fundació del monestir en els anys trenta del mateix segle XIV. En qualsevol cas, el present article s'ha centrat en el període que abasta des del 1341 al 1348, el que constitueix, sense cap mena de dubte, un moment primerenc en el funcionament del monestir. El lloc de fundació, per altra banda, és més clar, perquè el cenobi s'ha mantingut, amb moltes transformacions, fins a l'actualitat. Malgrat tot, aquest fet no evita un debat sobre si la comunitat religiosa compartí espai amb l'Hospital de Santa Maria Magdalena, que funcionava des del segle XIII, o si, per contra, comptà des del primer moment amb un edifici propi.

Una altra qüestió que s'ha intentat abordar és el de l'orde adoptat per les primeres monges de Santa Magdalena. El primer orde monàstic conegut és el de la Regla o Hàbit de Sant Pere, que seria atorgat pel papa Climent VI el 1349, i que es mantindria fins a finals del segle, quan s'adoptà la regla agustiniana i les monges esdevindrien canongesses agustines. La documentació examinada fa referència al període immediatament anterior a l'adopció de l'Hàbit de Sant Pere, i en tot moment hi figura la denominació de "monges de l'orde de penitència". Aquesta generalitat fa pensar que el monestir no depengué de cap orde en concret, sinó que fou, simplement, una casa de repenedides posada directament sota autoritat eclesiàstica. De fet, la hipòtesi indicada que l'adopció de la Regla de Sant Pere va ser imposada pel summe pontífex per clarificar el panorama d'ordes religiosos confirma aquesta suposició. El paral·lisme amb el monestir de Santa Magdalena de Barcelona, inicialment posat sota la tutela del bisbe, reforçaria aquesta primera independència regular de les monges penedides.

En qualsevol cas, comptessin amb un orde establert o no, les monges de Santa Magdalena es dotaren d'una estructura monacal. El càrrec de ministra, unipersonal, era el superior del monestir, i entre les seves funcions hi havia la de representar la comunitat, perquè és ella la que signa tots els instruments referents al monestir. Sor Maria Massot ocupà el càrrec durant tot el període estudiat, i, de fet, després de l'adopció de l'Hàbit de Sant Pere, es convertí en la primera priora del monestir. La ministra apareix sovint acompanyada pel *conventus*, un col·lectiu format per tretze monges, denominades "conventuals", que signaven, junt amb la ministra, els documents més importants com a forma de ratificació dels acords o instruments.

Sigui com sigui, cal destacar la importància de les monges de Santa Magdalena, el que es manifesta en un seguit d'ingressos de noves professes i, sobretot, en les donacions de béns, terres i censals que anaren incrementant el patrimoni del monestir. A partir de la documentació estudiada, les professions i donacions són constants, però espaciades en el temps. No es pot considerar, en cap cas, que el *Liber Monialium dominarum Sancte Marie Magdalene* sigui un recull exhaustiu de la documentació generada pel monestir, perquè només compta amb devuit instruments per un període de set anys, però sí que en constitueix una mostra prou destacable.

90 BARCELÓ CRESPI, M.: "Apunts sobre el monestir...", p. 86.

En definitiva, la present aportació, si bé fragmentària, parcial i puntual, demostra una certa vitalitat en el monestir de Santa Magdalena en els anys immediatament anteriors a la seva conversió en cenobi de l'Hàbit de Sant Pere. Tot i les dificultats documentals, el fet que el rei Pere el Cerimoniós sol·licités l'enviament d'una monja d'aquest monestir per fundar una casa de repenedides a Barcelona ja és una evidència del ressò que arribà a tenir Santa Magdalena de Ciutat de Mallorca. Una importància que es manifesta en els diversos instruments de professions i donacions que es recullen en el llibre de Bernat d'Olives.

